Jak korzystać z tego zeszytu

To nie jest zbiór gotowców do wykucia. To trening mówienia: każde pytanie rozpisane jest tak, żebyś w 15 minut przygotowania wiedział, co powiesz, a w 4–5 minut powiedział to spokojnie i po kolei.

1. **Przeczytaj kartę-ściągę** (lewa strona). Zapamiętaj tezę i pięć kroków mapy wypowiedzi. Słowa-klucze to „haczyki", które wystarczy zapisać na kartce w czasie przygotowania.
2. **Przeczytaj na głos wypowiedź wzorcową** (prawa strona) z zegarkiem w ręku. Potem odłóż ją i opowiedz to samo własnymi słowami. Nie ucz się tekstu na pamięć: komisja od razu to słyszy.
3. **Wybierz swój kontekst.** Na karcie są trzy. Weź ten, który znasz najlepiej, a tabela „Konteksty uniwersalne" pokaże, do których innych pytań pasuje.
4. **Przećwicz rozmowę z komisją.** Poproś kogoś, żeby zadał ci trzy pytania z karty. Odpowiadaj pełnymi zdaniami i zawsze uzasadniaj swoje zdanie.
5. **Odhacz powtórki** w okienkach na karcie: po 1, 3 i 7 dniach, a na koniec tuż przed maturą. Rozłożone w czasie powtórki zostają w pamięci dłużej niż jedno długie „kucie".

Co znaczą kolory

- Antyk
- Średniowiecze
- Renesans
- Barok
- Oświecenie
- Romantyzm
- Pozytywizm
- Młoda Polska
- Dwudziestolecie
- Wojna i okupacja / XX wiek
- Literatura współczesna

Dwie rzeczy, których nie wolno zapomnieć

Bez kontekstu tracisz połowę punktów.
Za zadanie 1. możesz dostać 8 pkt tylko wtedy, gdy oprócz lektury przywołasz kontekst. Bez kontekstu maksimum to 4 pkt (informator CKE, kryterium 1.).

Błąd kardynalny = 0 punktów.
Pomylenie głównych wątków albo losów głównych bohaterów lektury czytanej w całości zeruje wypowiedź. Dlatego przy każdej lekturze masz „Sceny-klucze", a na karcie ramkę „Uwaga, pułapka".

Zasady korzystania: https://niekazmuliczyc.pl/licencja/

Matura ustna w pigułce

Część ustna z polskiego trwa ok. 30 minut. Losujesz zestaw z dwoma zadaniami: **zadanie 1. jawne** (pytanie z tej listy) i **zadanie 2. niejawne** (z dołączonym tekstem lub obrazem). Zdajesz od **9 z 30 pkt**.

15 min
przygotowanie: możesz pisać plan, konspekt i notatki do obu zadań

do 10 min
dwie wypowiedzi monologowe; zaczynasz od dowolnego zadania; nikt ci nie przerywa

do 5 min
rozmowa z komisją: 1–3 pytania, co najmniej jedno o twoją refleksję

Za co dostajesz punkty (30 pkt)

KRYTERIUM	PUNKTY
Aspekt merytoryczny wypowiedzi monologowych (zadanie 1. i 2., po 8 pkt)	16
Kompozycja wypowiedzi monologowych: wstęp, część zasadnicza, zakończenie (po 2 pkt)	4
Aspekt merytoryczny wypowiedzi podczas rozmowy	6
Zakres i poprawność środków językowych (monologi i rozmowa)	4

Zadanie 1. — jak zdobyć 8 punktów

Temat + lektura + kontekst
Tylko taki zestaw otwiera przedział 5–8 pkt. O tym, czy dostaniesz 8, decyduje argumentacja: **bogata** (pogłębiona, z trafnymi przykładami, wieloaspektowa, z namysłem) i bez poważnych błędów rzeczowych.

Temat + sama lektura
Bez kontekstu przedział to 1–4 pkt, nawet przy świetnej znajomości lektury. Kontekst ma być przywołany „przynajmniej częściowo funkcjonalnie", czyli trafnie powiązany z zagadnieniem.

Co może być kontekstem

Inny utwór literacki, historia literatury, teoria literatury, charakter epoki, biografia autora, film, spektakl, muzyka, dzieło plastyczne, mitologia, Biblia, religia, historia, filozofia, kwestie polityczne i społeczne (informator CKE). Na każdej karcie masz trzy gotowe propozycje.

Czego komisja nie zapyta

Pytania w rozmowie **nie mogą dotyczyć faktograficznych detali** lektury. Pytają o zagadnienie, o teksty, które przywołujesz, i o twoje własne zdanie. Dlatego na kartach są pytania problemowe, a nie „w którym rozdziale…".

Źródło: Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego od roku szkolnego 2024/2025 (CKE), s. 16–25; komunikat dyrektora CKE z 30 sierpnia 2024 r.

Zasady korzystania: https://niekazmuliczyc.pl/licencja/

POZYTYWIZM · 1 PYTANIE NA MATURZE

Lalka

Bolesław Prus · lektura obowiązkowa czytana w całości: uważaj na błąd kardynalny

Powieść realistyczna Bolesława Prusa (wyd. książkowe 1890), akcja w latach 1878–1879 w Warszawie, Paryżu i Zasławku. Kupiec Stanisław Wokulski, dawny student, powstaniec i zesłaniec, zdobywa majątek z miłości do arystokratki Izabeli Łęckiej. Drugą narrację prowadzi stary subiekt Ignacy Rzecki w „Pamiętniku starego subiekta". Numeracja rozdziałów według wydania dwutomowego (tom I: 20, tom II: 18).

Sceny-klucze: to musisz pamiętać

GDZIE	CO SIĘ DZIEJE	PYTANIA
T. I, rozdz. I–III	plotki o „wariacie" Wokulskim; Rzecki rządzi sklepem i zaczyna pamiętnik (Mincel, Napoleon, młodość)	**31, 35**
T. I, rozdz. VII–VIII	Izabela pogardza „kupcem", który kupił srebra Łęckich; w „Medytacjach" wspomnienie teatru i spacer nad Wisłę (góra śmieci przy wodociągach)	**30, 32, 34**
T. I, rozdz. IX	prezesowa Zasławska wspomina miłość do stryja Wokulskiego, rozdzieloną przez majątek i pochodzenie	**32, 35**
T. I, rozdz. X	pamiętnik Rzeckiego: Węgry 1848–1849, śmierć Augusta Katza	**31, 35**
T. I, rozdz. XII–XIII	kupno kamienicy Łęckich za 90 000 rubli; pojedynek z baronem Krzeszowskim	**30, 32**
T. II, rozdz. II–III	Paryż: ruch, porządek, nauka; profesor Geist i metal lżejszy od powietrza; Wokulski ciska tomikiem Mickiewicza	**30, 31, 33, 34**
T. II, rozdz. VIII–X	proces o lalkę: baronowa Krzeszowska oskarża Stawską	**32**
T. II, rozdz. XIV	pociąg do Krakowa: rozmowa Izabeli ze Starskim po angielsku; próba samobójcza na torach, ratuje go Wysocki	**30, 33**
T. II, rozdz. XV–XVIII	sprzedaż sklepu Szlangbaumowi, zniknięcie Wokulskiego, wybuch w ruinach Zasławia, śmierć Rzeckiego	**30, 31, 33, 35**

Pytania z tej lektury

30 Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania? str. 5

 Zasady korzystania: https://niekazmuliczyc.pl/licencja/

PYTANIE
30

Lalka · Bolesław Prus · Pozytywizm

Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania?

POWTÓRKI
- [ ] 1. dzień
- [ ] 3. dzień
- [ ] 7. dzień
- [ ] przed maturą

Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania? Omów zagadnienie na podstawie Lalki Bolesława Prusa. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

TEZA: POWIEDZ JĄ W PIERWSZEJ MINUCIE

W „Lalce" miłość jest jednocześnie siłą, która pcha człowieka do wielkiego wysiłku, i siłą, która go niszczy. Wokulski z miłości do Izabeli zdobywa majątek i pozycję, ale ta sama miłość odbiera mu naukę, spokój i w końcu chęć życia, bo jest romantycznym złudzeniem.

MAPA WYPOWIEDZI — ŁĄCZNIE OK. 3:47 MIN

Wstęp 0:00–0:45	Prus pokazuje dwie twarze miłości w jednym bohaterze. Wokulski kocha jak romantyk, choć żyje w epoce pozytywizmu.
Argument 1 0:45–1:37	Siła motywująca: po zobaczeniu Izabeli w teatrze Wokulski jedzie na wojnę jako dostawca, zdobywa fortunę, kupuje srebra i kamienicę Łęckich (t. I, rozdz. VIII i XII), pomaga ludziom (Wysocki, Marianna).
Argument 2 1:37–2:34	Siła niszcząca: dla Izabeli rezygnuje z pozostania w Paryżu przy badaniach Geista, a po rozmowie Izabeli ze Starskim w pociągu rzuca się pod pociąg (t. II, rozdz. XIV). Potem znika, a w ruinach Zasławia słychać wybuch.
Kontekst 2:34–3:15	„Dziady" cz. IV: Gustaw, który kocha ideał wyczytany z książek, przeżywa miłość jako obsesję. Wokulski w Paryżu wprost obwinia poezję Mickiewicza za swoje złudzenia (t. II, rozdz. III).
Zakończenie 3:15–3:47	Miłość motywuje, gdy łączy się z rozsądkiem, a niszczy, gdy staje się ślepym uwielbieniem wyobrażenia, a nie człowieka.

SŁOWA-KLUCZE DO NOTATKI

Izabela jako ideał · majątek z miłości · romantyczny wzorzec · Mickiewicz · pociąg do Krakowa · Zasław · prezesowa

UWAGA, PUŁAPKA

Nie mów, że Wokulski na pewno zginął. Powieść tego nie rozstrzyga. Nie myl też Starskiego (kuzyn, flirt) z Ochockim (kuzyn, wynalazca).

KONTEKSTY DO WYBORU (WYBIERZ JEDEN)

LITERACKI **„Dziady" cz. IV – Adam Mickiewicz**
Gustaw kocha ideał z lektur i niszczy siebie. Wokulski w Paryżu wprost obwinia Mickiewicza o „zatrute" wyobrażenie miłości.

LITERACKI **„Cierpienia młodego Wertera" – J.W. Goethe**
Wzór miłości nieszczęśliwej i samobójczej, który zawładnął wyobraźnią całej epoki.

LITERACKI **„Zbrodnia i kara" – Fiodor Dostojewski**
Inna twarz miłości: Sonia nie wyidealizowała Raskolnikowa, ale kocha go w upadku i prowadzi ku odrodzeniu.

PYTANIA KOMISJI: PRZEĆWICZ ODPOWIEDŹ NA GŁOS

1. **Czy Izabela jest winna dramatu Wokulskiego?**
   Częściowo: jest próżna i nieuczciwa, ale Wokulski kocha wyobrażenie, nie prawdziwą Izabelę. Wina leży też w jego romantycznym wzorcu.
2. **Dlaczego Wokulski obwinia poezję romantyczną?**
   Bo nauczyła go szukać „niepochwytnego ideału". Rzuca tomikiem Mickiewicza (t. II, rozdz. III).
3. **Czy miłość może być dla ciebie motywacją do zmiany życia?**
   Refleksja własna: dobra motywacja, gdy rozwija ciebie, zła, gdy każe porzucić siebie i swoje cele.

Zasady korzystania: https://niekazmuliczyc.pl/licencja/

PYTANIE 30 · WYPOWIEDŹ WZORCOWA

Miłość – siła destrukcyjna czy motywująca do działania?

399 słów
ok. 3:48 min mówienia

Przeczytaj na głos z zegarkiem, potem opowiedz to samo **własnymi słowami**. Nie ucz się na pamięć: zapamiętaj kolejność części i jedno zdanie z każdej.

Wstęp
79 słów

Moim tematem jest pytanie, czy miłość jest siłą destrukcyjną, czy motywującą do działania. Odpowiem na podstawie „Lalki" Bolesława Prusa. Uważam, że w tej powieści miłość jest jednym i drugim naraz. Wokulski z miłości do Izabeli Łęckiej dokonuje rzeczy niezwykłych: zdobywa majątek i pozycję. Ta sama miłość odbiera mu jednak naukę, spokój, a w końcu chęć życia. Dzieje się tak, bo kocha nie prawdziwą kobietę, ale romantyczny ideał. To ciekawe, że Prus, pisarz pozytywizmu, każe swojemu bohaterowi kochać jak romantyk.

Argument 1
92 słowa

Najpierw miłość jako motywacja. Z „Medytacji" w pierwszym tomie dowiadujemy się, że wszystko zaczęło się w teatrze, gdy Wokulski zobaczył pannę Izabelę. Od tej chwili postanowił wejść do jej świata, a do tego potrzebował pieniędzy. Wyjechał więc jako dostawca dla armii w czasie wojny rosyjsko-tureckiej i wrócił z fortuną. Kupił od jubilera srebra Łęckich, a potem ich kamienicę, przepłacając ją tak, by z nadwyżki Izabela miała posag. Miłość uruchamia też w nim dobroć: pomaga furmanowi Wysockiemu i jego bratu, a Mariannie umożliwia nowe życie. Bez Izabeli Wokulski byłby po prostu zamożnym kupcem.

Argument 2
100 słów

Ta sama miłość okazuje się jednak niszcząca. W Paryżu Wokulski poznaje profesora Geista, który szuka metalu lżejszego od powietrza i potrzebuje pieniędzy oraz pomocników. Wokulski mógłby zostać i współtworzyć wielkie odkrycie, ale wraca do Izabeli. Później sam pomyśli, że trzeba było zostać w Paryżu. Prawdziwą katastrofą jest podróż do Krakowa. Izabela rozmawia w pociągu ze Starskim po angielsku, pewna, że Wokulski nie rozumie, a on słyszy, jak naprawdę o nim myśli. Wysiada w Skierniewicach i rzuca się na tory. Ratuje go dróżnik Wysocki, któremu kiedyś pomógł. Na końcu Wokulski sprzedaje sklep, znika, a w ruinach zamku w Zasławiu słychać wybuch.

Kontekst
72 słowa

Kontekstem jest dla mnie czwarta część „Dziadów" Adama Mickiewicza. Gustaw kocha kobietę wyczytaną z romantycznych książek, a gdy ona wybiera bogatszego, jego miłość zamienia się w obsesję i prowadzi do samobójstwa. Prus świadomie nawiązuje do tego wzorca. W Paryżu Wokulski ciska tomikiem Mickiewicza o ścianę i oskarża poezję, że zatruła mu życie, bo nauczyła go szukać niepochwytnego ideału. To zestawienie pokazuje, że nieszczęście Wokulskiego ma źródło w romantycznym sposobie myślenia o miłości.

Zakończenie
56 słów

Podsumowując: w „Lalce" miłość motywuje, dopóki pobudza do pracy i dobroci, a niszczy, gdy staje się ślepym uwielbieniem wyobrażenia. Wokulski przegrywa nie dlatego, że kocha, ale dlatego, że kocha kogoś, kogo nie zna. Moim zdaniem to przestroga aktualna także dziś: łatwo zakochać się w czyimś obrazie, na przykład z mediów społecznościowych, i zapomnieć o prawdziwym człowieku.

MOJA WERSJA: HASŁA, WŁASNY PRZYKŁAD, INNY KONTEKST

Zasady korzystania: https://niekazmuliczyc.pl/licencja/

To była próbka. W pełnej wersji masz wszystkie 76 pytań

Do każdego pytania z listy CKE na maturę 2027 i 2028: karta-ściąga z tezą i mapą wypowiedzi, wypowiedź wzorcowa na ok. 4 minuty, trzy konteksty, pułapki i pytania komisji. Do tego plan powtórek na 16 tygodni, zwroty na egzamin i tabela kontekstów uniwersalnych.

Pytania jawne bez stresu: komplet

PDF A4 do druku i na telefon, ok. 200 stron. Szukaj w sklepie: niekazmuliczyc.pl/sklep/

Krótkie wersje online za darmo

Teza i plan odpowiedzi do każdego pytania: niekazmuliczyc.pl/matura-polski/pytania-jawne/

Lektury i liczba pytań

Biblia 3	Mitologia 3	Iliada 1
Antygona 2	Lament świętokrzyski 1	Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią 1
Pieśń o Rolandzie 1	Makbet 3	Skąpiec 2
Satyry 1	Romantyczność i ballady 2	Dziady cz. III 9
Lalka 6	Potop 1	Zbrodnia i kara 5
Wesele 5	Chłopi 1	Przedwiośnie 6
Ferdydurke 2	Proszę państwa do gazu 1	Inny świat 2
Zdążyć przed Panem Bogiem 3	Dżuma 4	Rok 1984 4
Tango 3	Górą „Edek” 1	Miejsce 1
Profesor Andrews w Warszawie 1	Podróże z Herodotem 1	

NIE KAŻ MU LICZYĆ · MATURA USTNA Z POLSKIEGO

Fiszki: pytania jawne

76 fiszek do druku na maturę 2027 i 2028.
Z przodu pytanie, z tyłu teza, słowa-klucze, kontekst i pułapka.

druk dwustronny · 6 fiszek na stronie A4

DZIADY CZ. III — ROMANTYZM

21

Losy młodzieży polskiej pod zaborami.

Losy młodzieży polskiej pod zaborami. Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Matura ustna 2027–2028 — odwróć: teza i plan

21 · DZIADY CZ. III — TYŁ

TEZA

W „Dziadach" cz. III młodzież pod zaborem rosyjskim jest prześladowana za samą miłość do ojczyzny: więzienie, śledztwo i zsyłka niszczą jej zdrowie i przyszłość, ale nadają tej ofierze sens, bo z cierpienia ma wyrosnąć wolność.

SŁOWA-KLUCZE

filomaci i filareci · Nowosilcow · scena więzienna · kibitki · Cichowski · ofiara pokolenia

KONTEKST

„Kamienie na szaniec" – Aleksander Kamiński (literacki)

UWAGA, PUŁAPKA

Nie myl sceny więziennej (I) z Salonem warszawskim (VII). Konrad z III części to dawny Gustaw: przemiana dokonuje się w Prologu.

Mateusz Będkowski
nauczyciel i pedagog · niekazmuliczyc.pl · wydanie 2026/2027

Zgodne z komunikatem dyrektora CKE z 30 sierpnia 2024 r. (zadania jawne 2026–2028)

Zasady korzystania: https://niekazmuliczyc.pl/licencja/

Jak drukować i jak się uczyć

W pliku jest 6 fiszek na 1 arkuszach. Każdy arkusz to dwie strony: najpierw przody, potem tyły. Tył każdej fiszki leży dokładnie za jej przodem, jeśli wydrukujesz plik dwustronnie.

Drukowanie

1. Wybierz druk **dwustronny** i **obracanie wzdłuż dłuższej krawędzi**.
2. Ustaw skalę **100%** (rozmiar rzeczywisty), bez dopasowania do strony.
3. Najlepiej sprawdza się papier 160–200 g/m², ale zwykły też wystarczy.
4. Najpierw wydrukuj jeden arkusz na próbę i sprawdź, czy tyły trafiają w przody.
5. Tnij po przerywanych liniach. Wychodzi 6 fiszek 91 × 86 mm z każdej kartki.

Drukarka bez druku dwustronnego: wydrukuj strony nieparzyste (przody), włóż kartki z powrotem do podajnika i wydrukuj strony parzyste (tyły). Ułożenie kartek zależy od drukarki, dlatego zacznij od jednego arkusza.

Nauka metodą trzech pudełek (Leitnera)

Pudełko 1	Pudełko 2	Pudełko 3
codziennie: pytania, których jeszcze nie umiesz	co 3 dni: pytania, które już raz poszły dobrze	raz w tygodniu: pytania, które umiesz pewnie

1. Na start wszystkie fiszki trafiają do pudełka 1.
2. Weź fiszkę, przeczytaj zagadnienie i powiedz na głos tezę, dwa argumenty z lektury i kontekst.
3. Odwróć i sprawdź. Udało się? Fiszka idzie do następnego pudełka. Nie udało się? Wraca do pudełka 1.
4. Przed maturą przejrzyj jeszcze raz wszystkie fiszki z pudełka 3.

Na każdej fiszce

- **Przód:** numer z listy CKE, lektura i epoka, zagadnienie i pełne polecenie.
- **Tył:** teza do powiedzenia w pierwszej minucie, słowa-klucze do notatki, kontekst, który pasuje do pytania, i pułapka, na której łatwo stracić punkty.

Wylosuj pytanie i poćwicz z zegarem online: niekazmuliczyc.pl/matura-polski/pytania-jawne/losuj/. Pełne wypowiedzi wzorcowe i pytania komisji są w PDF „Pytania jawne bez stresu”.

DZIADY CZ. III ROMANTYZM

21

Losy młodzieży polskiej pod zaborami.

Losy młodzieży polskiej pod zaborami. Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Matura ustna 2027–2028 odwróć: teza i plan

DZIADY CZ. III ROMANTYZM

22

Mesjanizm jako romantyczna idea poświęcenia.

Mesjanizm jako romantyczna idea poświęcenia. Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Matura ustna 2027–2028 odwróć: teza i plan

DZIADY CZ. III ROMANTYZM

23

Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborcy.

Postawy społeczeństwa polskiego wobec zaborcy. Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Matura ustna 2027–2028 odwróć: teza i plan

DZIADY CZ. III ROMANTYZM

24

Różne postawy człowieka wobec Boga.

Różne postawy człowieka wobec Boga. Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Matura ustna 2027–2028 odwróć: teza i plan

DZIADY CZ. III ROMANTYZM

25

Jakie prawdy o człowieku ujawniają jego sny albo widzenia?

Jakie prawdy o człowieku ujawniają jego sny albo widzenia? Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Matura ustna 2027–2028 odwróć: teza i plan

DZIADY CZ. III ROMANTYZM

26

W jakim celu twórca nawiązuje do motywów biblijnych?

W jakim celu twórca nawiązuje do motywów biblijnych? Omów zagadnienie na podstawie Dziadów części III Adama Mickiewicza. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

Matura ustna 2027–2028 odwróć: teza i plan

Zasady korzystania: https://niekazmuliczyc.pl/licencja/

22 · DZIADY CZ. III TYŁ

TEZA

Mesjanizm w III części „Dziadów” nadaje sens cierpieniu Polaków. Naród, jak Chrystus, ginie niewinnie, aby zmartwychwstać i przynieść wolność innym narodom, a drogą do zrozumienia tej idei jest pokora, nie bunt.

SŁOWA-KLUCZE

Polska Chrystusem narodów · Widzenie ks. Piotra · „czterdzieści i cztery” · ofiara · pokora · prometeizm a mesjanizm

KONTEKST

„Kordian” – Juliusz Słowacki (literacki)

UWAGA, PUŁAPKA

Widzenie ma ks. Piotr, nie Konrad. Konrad w Improwizacji reprezentuje prometeizm (bunt), a nie mesjanizm.

21 · DZIADY CZ. III TYŁ

TEZA

W „Dziadach” cz. III młodzież pod zaborem rosyjskim jest prześladowana za samą miłość do ojczyzny: więzienie, śledztwo i zsyłka niszczą jej zdrowie i przyszłość, ale nadają tej ofierze sens, bo z cierpienia ma wyrosnąć wolność.

SŁOWA-KLUCZE

filomaci i filareci · Nowosilcow · scena więzienna · kibitki · Cichowski · ofiara pokolenia

KONTEKST

„Kamienie na szaniec” – Aleksander Kamiński (literacki)

UWAGA, PUŁAPKA

Nie myl sceny więziennej (I) z Salonem warszawskim (VII). Konrad z III części to dawny Gustaw: przemiana dokonuje się w Prologu.

24 · DZIADY CZ. III TYŁ

TEZA

Bunt Konrada, pokora ks. Piotra i prosta wiara Ewy to trzy postawy człowieka wobec Boga. Mickiewicz wskazuje, że prawdziwe poznanie i ocalenie daje pokora, a pycha prowadzi na granicę bluźnierstwa.

SŁOWA-KLUCZE

Wielka Improwizacja · prometeizm · pycha · „rząd dusz” · egzorcyzm · pokora

KONTEKST

Mit o Prometeuszu – Mitologia J. Parandowskiego (mitologiczny)

UWAGA, PUŁAPKA

Nie mów, że Konrad wypowiada słowo „carem”. Wypowiada je diabeł, a Konrad mdleje. Widzenie ma ks. Piotr, nie Konrad.

23 · DZIADY CZ. III TYŁ

TEZA

„Dziady” cz. III pokazują społeczeństwo podzielone wobec zaborcy. Młodzież i zwykli ludzie cierpią i stawiają opór, a część elit kolaboruje albo zachowuje obojętność. Mickiewicz oskarża tę obojętność, bo ułatwia zaborcy działanie.

SŁOWA-KLUCZE

Salon warszawski · przy drzwiach / przy stoliku · „naród jak lawa” · bal u Senatora · kolaboranci · Pani Rollison

KONTEKST

„Wesele” – Stanisław Wyspiański (literacki)

UWAGA, PUŁAPKA

Senator to Nowosilcow, rosyjski urzędnik, a nie Polak. Polakami na jego usługach są m.in. Doktor i Pelikan. Nie myl Salonu warszawskiego (VII) z balem u Senatora (VIII).

26 · DZIADY CZ. III TYŁ

TEZA

Motywy biblijne pozwalają Mickiewiczowi pokazać prześladowania studentów wileńskich jako historię o uniwersalnym sensie. Polska staje się Chrystusem, car Herodem, a cierpienie zapowiedzią zmartwychwstania. Biblia służy więc nadaniu sensu cierpieniu, ocenie moralnej i nadziei.

SŁOWA-KLUCZE

motto z Ewangelii św. Mateusza · Wigilia · Herod · droga krzyżowa narodu · zmartwychwstanie · „czterdzieści i cztery” (Apokalipsa)

KONTEKST

Apokalipsa św. Jana (biblijny)

UWAGA, PUŁAPKA

Motto pochodzi z Ewangelii św. Mateusza, a nie z Apokalipsy. „Czterdzieści i cztery” to zagadka, której znaczenia nie da się jednoznacznie rozstrzygnąć. Nie podawaj jednej odpowiedzi jako pewnej.

25 · DZIADY CZ. III TYŁ

TEZA

Sny i widzenia w „Dziadach” cz. III odsłaniają to, co człowiek ukrywa na jawie. Pokornym pokazują sens historii, a winnym ich strach i moralną pustkę. Sen staje się w dramacie sądem nad duszą.

SŁOWA-KLUCZE

Widzenie ks. Piotra · Widzenie Ewy · Sen Senatora · podświadomość · strach · łaska

KONTEKST

„Makbet” – William Szekspir (literacki)

UWAGA, PUŁAPKA

Senator nie przechodzi przemiany po śnie: budzi się i dalej służy carowi. Nie myl Widzenia Ewy (sc. IV) z Widzeniem ks. Piotra (sc. V).